

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-92-1-77>

**ДО ПИТАННЯ ПРЕДМЕТУ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ СТАТТІ 364-1
КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

Мельниченко В. С.

*аспірант кафедри кримінального права та правосуддя
Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна*

Статтю 364-1 Кримінального кодексу України (далі ККУ)[1] передбачена кримінальна відповідальність за вчинення такого кримінального правопорушення (злочину), як зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми.

Основними елементами кримінального правопорушення загально-визнано є суб'єкт, суб'єктивна сторона, об'єкт, об'єктивна сторона. Однак є і факультативні ознаки кримінального правопорушення, на які також слід звертати увагу. Однією з таких факультативних ознак є предмет кримінального правопорушення. В цій роботі ми будемо з'ясовувати, що може бути предметом вчинення кримінального правопорушення статті 364-1 ККУ. Але для початку з'ясуємо визначення, що є предметом кримінального правопорушення. Укладачі підручника з загальної частини кримінального права України за загальною редакцією В.Я. Тація, В.І. Тютюгіна, В.І. Борисова наводять наступне визначення предмета кримінального правопорушення: *«Предметом кримінального правопорушення є будь-які речі матеріального світу, з певними властивостями яких кримінальний закон пов'язує наявність у діях особи ознак конкретного складу кримінального правопорушення»* [2, с. 128]. В цій роботі ми не будемо освітлювати інші наукові позиції та вести щодо них дискусії, оскільки у нас інша мета роботи та обмежений обсяг. Дане питання буде більш детально досліджено в дисертаційному дослідженні.

Слід зазначити, що предмет кримінального правопорушення – це така ознака складу кримінального правопорушення, яка називається безпосередньо в самому законі про кримінальну відповідальність. Тоді, в такому випадку, предмет виступає як обов'язкова ознака складу кримінального правопорушення, кримінальне правопорушення є предметним і для правильної правової кваліфікації має бути

встановлений конкретний предмет кримінального правопорушення. Однак, якщо законодавець не дає безпосередню вказівку на предмет в кримінальному законі, то предмет не може бути ознакою складу кримінального правопорушення.

Отже, що ж може бути предметом кримінального правопорушення досліджуваного нами кримінального правопорушення? Перед тим, як ми почнемо давати відповідь на це запитання, звернемося до диспозиції статті 364-1 ККУ. Відповідно до ч. 1 ст. 364-1 ККУ під зловживанням повноваженнями розуміється умисне, з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб використання всупереч інтересам юридичної особи приватного права незалежно від організаційно – правової форми службовою особою такої юридичної особи своїх повноважень. Кримінальне правопорушення статті 364-1 ККУ є кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності. Автори коментованого ККУ вважають, що предметом деяких кримінальних правопорушень, передбачених розділом XVII ККУ, є неправомірна вигода. Також зазначено, що у статтях 364, 364-1, 365-2 і 369-3 неправомірна вигода є метою кримінального правопорушення [3, с. 1143]. Однак, якщо така неправомірна вигода обертається винним на свою користь внаслідок вчинення протиправних дій, то вважаю, що неправомірна вигода може бути також предметом досліджуваного нами кримінального правопорушення. З цього приводу доцільно буде звернутися до вітчизняної судової практики: ОСОБА 1, яка обіймала посада генерального директора ТОВ «БУД – ВІК», була визнана винною у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 364-1 ККУ на підставі вироку Біловодського районного суду Луганської області від 22 березня 2018 року у справі № 408/1005/18-к [4]. Проаналізувавши згаданий вирок, можемо прийти до висновку, що ОСОБА 1, зловживаючи своїми повноваженнями, отримала неправомірну вигоду в розмірі 399265 грн. 84 коп. Вважаємо за доцільне з'ясувати поняття «неправомірна вигода». Відповідно до примітки до статті 364-1 ККУ у статтях 364, 364-1, 365-2, 368, 368-3, 368-4, 369, 369-2 та 370 цього Кодексу під неправомірною вигодою слід розуміти грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь – які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав. В нашому випадку мало місце незаконне одержання грошових коштів, оскільки вони були отримані внаслідок внесення недостовірних даних, а також подальше затвердження актів приймання виконаних робіт відповідно до договору № 157 на здійснення робіт по об'єкту «Реконструкція каналізаційного колектору, мережі та каналізаційної

насосної станції смт. Петрівка Станично -Луганського району Луганської області», оскільки по вказаному об'єкту роботи були виконані не в повному обсязі. Отже, оскільки в даному випадку мало місце отримання неправомірної вигоди внаслідок зловживання повноваженнями, вважаємо, що неправомірна вигода в такому випадку є не лише метою вчинення протиправних дій, але є також предметом кримінального правопорушення, оскільки тісно пов'язана з вчиненням даного кримінального правопорушення.

Предметом кримінального правопорушення також можуть бути підроблені документи. Знову звернемося до судової практики: Вироком Костянтинівського міськрайонного суду Донецької області від 16 травня 2016 року у справі № 233/2177/16-к ОСОБА 1 визнано винною у вчиненні кримінального правопорушення (злочину), передбаченого ч. 2 ст. 364-1, ч. 1 ст. 366 ККУ [5]. Коротко про обставини справи: ОСОБА 1 був призначений директором ТОВ «Укрпромтранс – сервіс». Між вказаним підприємством в особі директора ОСОБА 1 з Державним підприємством «Костянтинівський державний завод» було укладено договір підряду, згідно якого підрядник зобов'язується своїми силами, матеріалами та механізмами виконати роботи з будівництва депо та ремонту залізничних колій. В подальшому ОСОБА 1, будучи службовою особою юридичної особи приватного права, достовірно знаючи, що фактично передбачені договором підряду роботи з будівництва депо та ремонту залізничних колій ДП «КДХЗ» не виконано, підписав офіційні документи – акти прийому виконаних будівельних робіт за даним договором, що містять недостовірні відомості в частині виконання ремонтних робіт вищевказаних залізничних колій та будівництва депо і тим самим видав зазначені документи, які в подальшому стали підставою для реєстрації кредиторських зобов'язань ДП «КДХЗ» перед ТОВ «УПТС» та надали можливість в подальшому стягувати з першого грошові кошти. Таким чином, судом було встановлено, що ОСОБА 1 вчинив усі дії, які вважав необхідними для доведення злочину до кінця, тобто неправомірне обрахування та облік кредиторських зобов'язань ДП «КДХЗ» перед ТОВ «УПТС» та стягнення відповідної суми коштів в судовому порядку.

Детальний аналіз зазначеного вироку свідчить, що кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 364-1 ККУ, було вчинено засудженим за допомогою підроблених документів. Таке підроблення судом кваліфіковано за ч. 1 ст. 366 ККУ. Відразу виникає питання, чому ж тоді підроблені документи будуть предметом кримінального правопорушення статті 364-1 ККУ у конкретному випадку. Пояснюємо. В даному випадку мала місце ідеальна сукупність кримінальних

правопорушень. *Ідеальна сукупність* – це ті випадки, коли особа однією і тією самою дією вчиняє два чи більше кримінальних правопорушень, передбачених різними статтями ККУ [2, с. 294]. В нашому випадку ОСОБА 1 шляхом службового підроблення вчинив зловживання повноваженнями. Тобто, він підробив та використав офіційні документи для досягнення своєї злочинної мети. Таким чином, в даному випадку предметом кримінального правопорушення статті 364-1 ККУ слід вважати і неправомірну вигоду, яка була отримана внаслідок протиправних дій, і підроблені документи, оскільки вони були безпосередньо пов'язані з діями засудженого ОСОБА 1 щодо зловживання своїми повноваженнями.

На підставі вищевикладеного спробуємо сформулювати, що ж є предметом кримінального правопорушення статті 364-1 ККУ.

Отже предметом кримінального правопорушення «Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми є ті речі матеріального світу, з приводу яких, стосовно яких, або за допомогою яких вчиняється це кримінальне правопорушення.

Слід зазначити, що це лише невелика частина нашого дослідження предмету кримінального правопорушення статті 364-1 ККУ. Більш детально ця проблематика буде розкрита у дисертаційному дослідженні та в інших наукових працях.

Література:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Дата оновлення: 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 26.10.2020)
2. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник/ В.Я. Тацій, В.І.Тютюгін, В.І.Борисов та ін; за ред. В.Я. Тація, В.І. Тютюгіна, В.І. Борисова. 6-те вид., перероб. і допов. Харків.: «Право», 2020. 584 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. К. : ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
4. Вирок Біловодського районного суду Луганської області від 22.03.2018 року у справі № 408/1005/18-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72946815>
5. Вирок Костянтинівського міськрайонного суду Донецької області від 16.05.2016 року у справі № 233/2177/16-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57690527>